

**REGIMUL CONSTITUTIONAL, LEGAL SI LEGITIM AL PENSILOR DE SERVICIU
ALE JUDECATORILOR
(1997-2019)**

**Prof Univ. Marin Voicu
– Presedintele Asociatiei „Themis-Casatia”,
a fostilor judecatori si magistrati ai ICCJ**

1.Privire succinta de principiu si de perspectiva.

1.1. *Pensia de serviciu* a judecatorilor si procurorilor a fost introdusa in art. 103 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecatoreasca, in anul 1997, dispozitiile legii fiind preluate in art. 82 si urm. din Legea nr. 303/2004, privind statutul judecatorilor si procurorilor, care prevad expres:

- *sfera beneficiarilor pensiei de serviciu;*
- *conditiile de vechime si de varsta in functia de magistrat;*
- *pensia anticipata si*
- *calculul pensiei raportat la 80% din salariu sau indemnizata aferenta ultimei lni dinaintea datei pensionarii,*
- *precum si celelalte drepturi specifice.*

1.2. Totodata, prin art. 5-11 din Legea nr. 303/2004 s-au instituit toate *incompatibilitatile si interdictiile* pentru functiile de judecator, procuror, magistrat asistent si asistent judiciar - in aplicarea art. 125 (3) din Constitutie - care sunt prin severitatea lor, unice si speciale acestor functii, *fara a se mai regasi in statutul altor categorii profesionale.*

* Asociatia are 175 de membrii, din care 148 sunt fosti judecatori cu o viata judiciara intre 30-40 de ani.

1.3. Prin reglementarea constitutională (art. 124) data *statutului judecatorului*, prin legea organică și *normele europene*, cât și prin jurisprudența Curții Constituționale și a CEDO, *regimul pensiei de serviciu aparține de statutul* judecătorilor și procurorilor și, împreună cu cel al salariilor, interdicțiilor și incompatibilităților, constituie elemente din *substanța independenței* puterii judecătorești, garantată de legea fundamentală.

1.4. În raport de principiile din art. 124 (3) , art. 125 (3) și art. 152 (1) din Constituția României, prin Legea nr. 330/2009 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice (art. 3 -Anexa 1 - Autoritatea judecătorească) s-au stipulat următoarele *principii și criterii pentru salarizarea judecătorilor și procurorilor*:

(1) "Salarizarea și celelalte drepturi salariale ale personalului prevăzute la art. 1 din prezenta anexă, se stabilesc ținând-se seama de: *locul și rolul justiției în statul de drept, de importanța socială a muncii, de participarea personalului din cadrul fiecărei categorii la buna funcționare a sistemului judiciar, de răspunderea, complexitatea, riscurile pe care le presupun exercitarea fiecărei funcții, de obligația de păstrare a confidențialității, de pregătirea profesională, de incompatibilitățile și interdicțiile prevăzute de lege pentru aceste categorii de personal, precum și de exigențele impuse de documentele internaționale privind funcționarea eficientă a sistemului judiciar și statutul magistraților*".

(2) "*Salarizarea judecătorilor și procurorilor trebuie să le asigure o reală independență economică, condiție necesară pentru protecția acestora împotriva oricărei atingeri aduse independenței și imparțialității lor în îndeplinirea actului de justiție*".

1.5. Este relevantă și **Politica salarială a UE** privind pe judecătorii Curții de Justiție a UE care prevede ca: „Începând din iulie 2009, toți membrii Parlamentului European primesc același salariu, care este fixat la 38,5% din salariul unui judecător. de la CJUE , adică 7665 euro/lună”.

a).Salariul judecătorilor CJUE

Din datele interne ale Comisiei Europene și ale CJUE rezultă că judecătorii CJUE au primit, în acest an-2017, o majorare cu 2,4% a salariilor de bază anuale, ajungând la suma de 256.000 euro/an, plus 15% taxa de rezident, în total cca. 300.000 euro/an.

Totodata, judecătorilor CJUE le este asigurată gratuit locuința familială și primesc o sumă de 9500 euro/an pentru educația fiecărui copil, plus mașina și sofer.

La instalarea în funcție fiecare judecător primește o primă de 2 salarii lunare, în total 41.664 euro, reprezentând costurile estimative aferente familiei sale pentru instalare.

La încetarea funcției de judecător primește o sumă de 100-162.000 euro pentru următorii 3 ani pentru întreținere, confort familial și profesional, precum și 20.832 euro cheltuieli de relocare a familiei.

b).Pensia judecătorilor CJUE

Varsta de ieșire la pensie a judecătorilor CJUE este 65 de ani, când primesc o pensie de 174.993 euro/an, adică 70% din salariul de bază neimpozabil.

De exemplu, foștii vicepreședinți ai CJUE, Koen Lenaerts (Belgia) și Antonio Pizzano (Italia) au primit o pensie anuală de 334.000 euro și, respectiv, de 284.000 euro.

c).În ce privește salariile judecătorilor de la CEDO Strasbourg acestea au fost plafonate la suma de 18.000 euro/lună, neimpozabilă, iar pensiile, abia recent au primit o reglementare.

2.Dreptul UE privind regimul pensiilor de stat.

2.1. Legislația UE a reglementat prin **trei directive, cei trei piloni de securitate socială:**

a).**Pilonul I** - Directiva nr. 79/7/CEE privind principiul egalității de tratament între femei și bărbați, reflectat în Legea nr. 19/2000;

b).**Pilonul al II-lea** - Directiva nr. 86/378/CEE, modificată prin directiva 96/97/CEE, privind aplicarea principiului egalității în *schemele ocupationale de securitate socială, care acoperă sectorial și legile speciale de pensii ale magistratilor, militarilor, politistilor s.a.*

c).**Pilonul al III-lea** - Directiva nr. 2004/113/CEE relativă la economiile individuale pentru pensii.

2.2. Conform Directivelor nr. 86/378/CEE și nr. 96/97/CEE "*criteriile decisive pentru încadrarea unui sistem de securitate socială ca sistem ocupational sunt:*

a).sa se refere la o *categorie particulară* de lucrători;

b).sa fie direct legat de *perioada de serviciu, iar*

c).*pensia sa fie calculata prin raportare la ultimul salariu al lucratorului*".

In cauza *Beune c - 7/1993*, Curtea Europeana de Justitie de la Luxemburg a *precizat clar aceste criterii decisive*, subliniind ca *expresia "ultimul salariu" nu trebuie inteleasa strict, ea putand reprezenta chiar si "media salariilor din ultimele luni de angajare", intrand in aria de reglementare din art. 141 al Tratatului CE.*

2.3. De altfel, Guvernul roman a beneficiat *de un Raport al Reuniunii* de consultare, din 31.01.2007, la Comisia Europeana, cu expertii comunitari, in care:

- 's-a atras atentia asupra faptului ca, pentru legislatia neconforma Directivelor comunitare, COM va transmite Romaniei scrisori de notificare oficiala, declansand, astfel, actiunea de neindeplinire a obligatiilor de Stat membru al UE'. (pag. 1, pct. 1).

2.4.*Prioritatea* normelor comunitare si aplicabilitatea lor imediata si directa in dreptul nostru intern isi are temei constitutional in art. 20 (2) si in art. 148 (2) din Constitutia revizuita ("*Ca urmare a aderarii, prevederile tratatelor constitutive ale UE, precum si celelalte reglementari comunitare cu caracter obligatoriu, au prioritate fata de dispozitiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare*").

3.Drept comparat al Statelor europene.

3.1. *In numeroase State europene - Cipru, Elvetia, Italia, Luxemburg, Marea Britanie, Portugalia, Ungaria, Slovenia s.a. - Statutul judecatorilor si procurorilor, ca si pensia de serviciu, fac obiectul unei legi speciale, intemeiat, in principal, pe*

- specificul activitatii judecatorilor si procurorilor;*
- rolul si importanta lor sociala;*
- riscul profesional;*
- incompatibilitatile si interdictiile instituite, prin constiutie sau prin lege.*

3.2. *In majoritatea Statelor este instituita obligatia constitutională de a garanta judecatorului la incetarea functiei, plata unei pensii al carei nivel sa fie cat mai apropiat posibil*

de acela al ultimei renumeratii, fiind, astfel transpuse, adecvat, Directivele nr. 86/378/CEE si nr. 96/97/CEE si fixandu-se pensii intre 70-85% din aceasta renumeratie.

3.3. Cu privire la Statutul judecatorilor si procurorilor, *Curtea Constitutionala Federala a Germaniei prin deczia din 2409.2007 (2 Bv R 1673/03) a hotarat ca functionarii de stat au un statut similar magistratilor, iar "considerentele de ordin financiar si efortul de a reduce cheltuielile bugetare nu pot fi primite ca o legitimare suficienta de a reduce pensiile. Valoarea mijloacelor de intretinere adecvata, datorata de angajator, oricine a fi el, nu reprezinta o marime cu dimensiuni variabile in mod arbitrar, care sa poata masura pur si simplu in functie de posibilitatile economice ale bugetului de stat si de evaluarile politice ale urgentei unor masuri sau in functie de volumul eforturilor in directia realizarii principiului general al Statului social".*

3.4. Asa cum se releva si in Avizul Consiliului Legislativ al Romaniei (nr. 105/12.02.2010), referitor la principiile si metodologia privind pensiile militare in Statele membre ale UE si NATO:

- *sistemul de calcul al pensiilor este reglementat printr-o lege separata, ca si la magistrati (Germania, Marea Britanie, SUA, Turcia, Israel, s.a.) sau intr-un capitol independent inclus intr-o lege unitara (Franta, Italia, Grecia, Portugalia, Austria");*

- *baza de calcul a pensiilor se stabileste in raport de valoarea soldei (remuneratiei) din ultima luna de activitate (Germania, Italia, Grecia, Austria, Turcia, Marea Britanie, s.a.) sau de media pe ultimele 3 sau 6 luni (Franta) si de vechimea integrala, de la care se poate primi pensia de serviciu;*

- *in majoritatea statelor bazei de calcul i se aplica un procent cuprins intre 75/80% din valoarea renumeratiei (soldei) pe ultimele 1-3-6 luni,*

- *iar in unele state pensia de serviciu nu este supusa impozitarii (Portugalia, s.a.).*

4.*Jurisprudenta Curtii Europene a Drepturilor Omului (CEDO) este constanta si in concordanta cu cea a CJCE de la Luxemburg privind statutul judecatorilor si procurorilor, independenta economica a acestora (salarii si pensii), cumulul pensiei cu salariul, neretroactivitatea legii si pastrarea drepturilor castigate.*

4.1. In cauza Buchen c. Cehiei (2006), Curtea a decis ca "limitarea nejustificata a unui drept recunoscut magistratului, cum ar fi o pensie de serviciu, drept nesocotit ulterior, fara a exista o justificare obiectiva si rezonabila pentru o asemenea ingradire, constituie o privare de proprietate in sensul art. 1 par. 1 din Protocolul nr. 1 la CEDO, dar si o discriminare in sensul art. 14 din Constitutie si art. 1 din Protocolul nr. 12". (in speta, reclamantul beneficiase de o pensie de serviciu ca fost judecator militar si, apoi, in cumul, de un salariu ca judecator civil, dupa reanadrarea sa in aceasta functie).

4.2. In cauza Gaygusuz c. Austriei, prin hotararea din 16.09.1996, Curtea a decis ca pensia constituie un drept patrimonial in sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 la Conventie, iar relativ la art. 14, a retinut ca "exista o diferenta discriminatorie, in sensul art. 14, daca lipseste o justificare obiectiva si rezonabila".

4.3. In speta, Stubbings si altii c. Marii Britanii, Curtea a reluat teza ca "nu orice diferenta de tratament presupune incalcarea automata a art. 14 al Conventiei, ci numai atunci cand persoane in situatii identice sau comparabile se bucura de un tratament preferential fata de altele, fara nicio justificare obiectiva rezonabila".

Astfel, Curtea retine ca diferenta de tratament in privinta platii pensiei de judecator militar, la care a fost supus reclamantul nu corespunde niciunei "justificari obiective si rezonabile".

4.4. In acest sens, exista o jurisprudenta constanta, exemplu edificator fiind hotararea Muller c. Austriei -5849/1972 - in care Curtea a retinut expres ca "o reducere substantiala a nivelului pensiei a putea fi considerata ca afectand substanta dreptului de proprietate si, chiar a dreptului de a ramane beneficiar al sistemului de asigurare de batranete".

5. Jurisprudenta Curtii Constitutionale a Romaniei.

5.1. Atat cu privire la principiile constitutionale - neretroactivitatea legii civile, independenta puterii judecatoresti, nediscriminarea si egalitatea in fata legii, garantarea

dreptului de proprietate, securitatea juridica si preeminenta dreptului -cat si, in mod direct, relativ la salariile si pensiile judecatorilor si procurorilor, Curtea Constitutionala are o jurisprudenta constanta, unitara si riguroasa in perioada 2000 - iunie 2010, *vadit contrara solutiilor legislative adoptate* de Guvern in legea unitara a pensiilor publice din 2010.

5.2. Abrogarea pensiei de serviciu (art. 103 din Legea nr. 92/1992 reluat in art. 85 din Legea nr. 303/2004), prin art. 198 din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii, **a fost declarata neconstitutionala** prin Decizia nr. 20/2.02.2000 publicata in M.Of. nr. 12/18.02.2000.

Curtea a retinut, in esenta, ca "acordarea pensiei de serviciu pentru cadrele militare si magistrati **nu reprezinta un privilegiu**, ci este **justificata in mod obiectiv**, ea constituind o compensatie partiala a inconvenientelor ce **rezulta din rigoarea statutelor speciale carora trebuie sa li se supuna militarii si magistratii**", **solutie in acord cu jurisprudenta**.

In argumentarea solutiei sale, Curtea Constitutionala citeaza jurisprudenta CEDO, propria jurisprudenta constanta, Rezolutiile ONU-1985, Recomandarea R 94/12 din 13.12.1994 a Consiliului Europei, Carta Europeana privind Statutul Judecatorilor, art. 6 si 14 din CEDO si art. 10 din Declaratia Universala a Drepturilor Omului, **dandu-le prevalenta constitutionala**, conform art. 11 si 20 din Constitutie (pag. 7 al. 7-8).

5.3. Dupa 5 ani de la aceasta decizie, in prima parte a anului 2005, noul Guvern a reluat actiunea legislativa de "mutilare" a drepturilor judecatorilor si procurorilor vizand limitarea/ingradirea drepturilor de salarii, pensii si altor asemenea ori suprimarea unora, deja consacrate, ceea ce a atras **sesizarea, din nou, a Curtii Constitutionale de catre Sectiile Unite ale Inaltei Curti de Casatie si Justitie** si pronuntarea deciziei nr. 375 din 6.07.2005, **solutie de principiu**, care consolideaza jurisprudenta sa anterioara, invocandu-se:

- incalcarea principiilor independentei si inamovibilitatii judecatorilor consacrate de art. 124 (3) si art. 125 (1) din Constitutie si de art. 6 (1) CEDO si

- incalcarea principiului neretroactivitatii legii prevazuta in art. 15 (2) din Constitutie.

5.4. Legea nr. 119/2010 a desfiintat pensiile de serviciu, inclusiv pe cele ale judecatorilor si procurorilor, dupa un monolog public, sistematic, de denigrare a acestora („pensii nesimtite”, „pensii speciale”, s.a.) desfasurat in media de puterea executiva, de la cel mai inalt nivel, echivaland, uneori cu un linsaj mediatic.

Prin decizia nr. 873/25.06.2010 CCR a declarat neconstitutionale dispozitiile din art. 1 lit. „c” ale Legii nr. 119/2010 care desfiintau pensiile de serviciu ale judecatorilor si procurorilor si ii trecea pe judecatori/procurori la „dreptul comun” al pensiilor, iar prin decizia nr. 871/25.10.2010 Curtea Constitutionala a constatat ca, in ansamblu, Legea nr. 119/2010 este constitutionala, si ca nu s-a incalcat principiul neretroactivitatii, cel al nediscriminarii si al egalitatii in drepturi, a respectat art. 44 din Constitutie si art. 1 (1) din Protocolul nr. 1 aditional la Conventie.

6.Pozitia Avocatului Poporului, exprimata in Scrisoarea de raspuns nr. 5864/18.06.2010 catre Presedintele Asociatiei „Themis-Casatia” a fostilor judecatori si magistrati asistenti ai ICCJ*:

„Fata de criticile de neconstitutionalitate pe care le aduceti celor doua legi adoptate prin procedura angajarii raspunderii Guvernului, in conditiile art. 114 din Constitutie, va aducem la cunostinta urmatoarele:

6.1.Reducerea salariilor si diminuarea pensiilor, in procente stabilite de legiuitor exprima imposibilitatea Guvernului de a identifica alte mijloace de iesire din criza economico-financiara, criza care este de fapt, rezultatul unei guvernari, in timp , defectuoase. Dar, din punctul nostru de vedere nicio asemenea situatie nu poate justifica incalcarea Constitutiei si mai ales, a drepturilor si libertatilor omului. Mai mult asemenea masuri nu pot incalca prevederile tratatelor si conventiilor ratificate de Romania. Ne referim in special, la Conventia pentru apararea drepturilor omului si a libertatilor fundamentale, carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, precum si hotararile Curtii Europene a Drepturilor Omului. Orice derogare de la aceste conventii internationale in sistemul Uniunii Europene nu trebuie tolerata, iar in cazul cand se produce, cei prejudiciati au dreptul si obligatia de a utiliza caile juridice pentru restabilirea drepturilor incalcate, aceasta pentru a asigura soliditatea exigentelor juridice existente in Uniunea Europeana.

6.2. Masurile legislative mentionate anterior nu pot fi motivate prin invocarea art. 53 din Constitutie, deoarece, in realitate, nu suntem in prezenta unor restrangeri ale exercitiului unor drepturi, ci in situatia unor limitari, posibile in conditiile art. 44 al. 1 din Constitutie, **intrucat atat salariul, cat si pensia fac parte din proprietatea individului, iar operatiunea realizata prin acest legi inseamna, de fapt, stabilirea unor limite.**

6.3. Cat priveste diminuarea pensiilor in cuantumul prevazut de lege aceasta incalca dreptul fundamental de proprietate si reguli de drept, precum cel referitoare la drepturile castigate.

Aceste diminuari echivaleaza cu o expropriere, care nu se incadreaza in art. 44 al. 3 din Constitutie. Probabil, este si motivul pentru care Guvernul a mutat justificarea masurilor stabilite, la art. 53 din legea fundamentala si nu le-a lasat la ar. 44, asa cum este constitutional.

6.4. Va putem informa ca **Avocatul Poporului examineaza posibilitatea sesizarii Curtii Constitutionale, fie pe calea controlului prealabil, potrivit art. 146 lit. „a” din Constitutie, fie pe calea exceptiei de neconstitucionalitate, potrivit art. 146 lit. „d” din legea fundamentala, in legatura cu dispozitiile art. 9 din Legea privind unele masuri necesare in vederea restabilirii echilibrului bugetar.**

7. Noi pozitii „otravite” in spatiul public privind pensiile de serviciu, „botezate” – „pensii speciale”.

7.1. Guvernul a „programat” elaborarea unei noi legi a sistemului public de pensii pana in luna octombrie 2017, iar Ministerul Muncii a declarat, repetat, ca va urmari inlaturarea inechitatilor si echilibrarea „pensiilor speciale”, fara a folosi, insa expresia legala de „**pensii de serviciu**”.

Ulterior (29-30.07.2017) s-a anuntat oficial ca urmeza adoptarea unei ordonante de urgenta pentru modificarea legii pensiilor speciale militare, care va intra in vigoare la 15.09.2017 (?!).

S-a indus presei, totodata, posibilitatea de a relua insinuarile si confuziile majore asupra pensiilor de serviciu, cu referire speciala la judecatori si procurori. Au aparut, astfel, titluri absurde, precum: „inflatie de pensionari de lux”, „principiul contributivitatii nu se aplica

pensionarilor de lux”, „sunt 8324 de pensionari de lux aflati in plata in anul 2017” sau „250.000 ar putea fi numarul de beneficiari ai pensiilor speciale”, etc. (a se vedea „cotidianul.ro din ziua de miercuri 05.07.2017”, „stiri pe surse.ro din 29.07.2017, s.a.)

7.2. Totusi, in legea nr. 127/2019, promulgata recent de Presedinte, nu au fost introduse astfel de prevederi, iar in mod surprinzator guvernul, s-a decis, cu acordul politic al partidului sau, ca, printr-un pachet de masuri economico-financiare, care se va adopta prin OUG de rectificare bugetara pana la 31.07.2019, sa aplice pensiilor de serviciu un impozit special (numit taxa de solidaritate intre 30-50%)

7.3. Pensiile de serviciu ale judecatorilor/procurorilor nu fac parte din notiunea de „**pensii speciale**”, trambițata, deja, ca o „uzanta ilegala si imorala” de reprezentantii puterii executive si de media.

Introducerea confuziei jignitoare ca pensiile de serviciu ale celor 3301 judecatori/procurori, este o componenta decisiva a celor peste 250.000 pensii de serviciu, denumite impropriu „speciale” si ar sufoca bugetul cu 6 miliarde de lei, ceea ce motiveaza ordonanta de urgenta a Guvernului, privind aceasta categorie de pensii ocupationale, dominata total de pensiile militare ale beneficiarilor necontribuabili, **este o „recidiva” inacceptabila a puterii executive.**

*

Ce efecte pot aparea daca argumentul bolnav, intitulat „impactul bugetar” de 6 miliarde de lei, va justifica o abordare politica si legislativa absurda de mutilare a pensiilor de serviciu?

Vor urma mii, zeci de mii de procese „recidiviste”, o stare de spirit antiguvernamentala, aglomerarea instantelor, solutii favorabile pensionarilor, in concordanta cu deciziile CCIR, titlurile executorii contra ministerelor de resort si a Ministerului Finantelor Publice si alte sesizari la CEDO, unde Romania se afla pe podium de mai multi ani (!?)

